

O ERBÍCH, PEČETĚCH

A

ZNACÍCH

STAVU KNĚŽSKÉHO

V

ČECHÁCH

VYPISUJE

ANTONÍN RYBIČKA.

(Z pojednání král. České společnosti nauk v Praze. Část V. Svazek XII.)

V PRAZE, 1862.

TISK JEŘÁBKOVSKÉ KNIHTISKÁRNY (K. SEYFRIEDA.)

Důkladné studium dějepisu a místopisu domácího zmáhá se a zkvétá co den ve vlasti naší, hojných a způsobilých nalézajíc pěstitelů a dělníků; a třeba že není tu vždy náležitého uznání a výdatné pomoci materiální, může se historická muza naše honositi díly, kteráž s nejzdařílejšími zahraničními pracemi toho způsobu nejen mohou býti porovnána, alebrž i nezřídka nad ně vynikají. A však k tak zvaným pomocným vědomostem historickým, jakož jsou: diplomatika, numismatika, genealogie, heraldika, sfragistika a t. p. — vyjímajíc snad jedinou numismatiku — neprohlíželo se až posavad u nás v té míře, jak by toho sobě k úplnému zdaru domácí historie a etnografie přáti a žádati bylo. Zvláště pak nedostalo se domácím památkám heraldickým a sfragistickým: erbům, znakům a pečetem, takového povšimnutí, jak by toho snad zasluhovaly. I nedá se ovšem tajiti, že stíkvělá doba, kdež umění heraldické pokládáno bylo mezi nejpřednější a nejplatnější vědomosti, a ti, kdož byli umění toho znalí, totiž: heraltové, držáni bývali u veliké poctivosti, za příčinou změněných způsobů a okolností již již pominula. Avšak přes to přese všechno mají vědomosti heraldické a sfragistické i nyní ještě nemalou podstatu do sebe a bylo by přáti, aby se za příkladem Angličanů, Francouzů a Němců i u nás Čechoslovanů památky erbovní a sfragistické a vztahující se k nim dáta sbíraly, pořádaly, oceňovaly a u veřejnost podávaly. Neboť nelze upírat, že jsou nezřídka velmi platným průvodem při rozeznávání rozepří právních, tu kde se týče nápadů a práv ke zboží a dědictvím rodinným; že jsou důležitou pomůckou při posuzování a oceňování pravosti listin a památek podobných, jakož i zhusta jediným vodítkem při zkoušení a vyhledávání paměti historických, poněvadž často jenom jimi zachovala se alespoň jakás takás stopa a památka zakladatelů nebo dobrodinců našich měst, hradů, staveb monumentálních, klášterů a podobných jim nadání milosrdných a nábožných a t. p.

Pročež nezdálo se nám býti věci marnou aneb nějakou jenom hříčkou, když obracíme zřetel svůj k řečeným památkám, a vyhledáváním, sestavováním a oceňováním jich přičiníme se poněkud k vzdělávání domácí heraldiky a sfragistiky, dvou to věd, jenž u nás — jakož již náš F. Palacký toužil — dosavad ladem leží a sotva dle jména známy jsou.

Pročež sdělujeme tuto s krajany svými především některá dáta o erbech a pečetech, jichž dle práva nebo obyčeje užívá stav kněžský v Čechách, přidadouce k nim též jakés takés jich vyobrazení a tu, kde nám to možné bylo, i vztahující se k nim listovní doklady, tak jak jsme je

z desk zemských, archivů veřejných a soukromých, z historických spisů tištěných a zápisek i sbírek přátel našich vyhledati mohli.

Znajíce pak nedokonalost této své první zkoušky a práce heraldické, jižto jsme poněkud přičinili chtěli k domácí topografii církevní, připomínáme, že nám bude vysoce milé a vítané, jest-li muži nás u věci této spůsobilejší a zkušenější to, co tuto podáváme, z pramenů nám dosaváde neznámých nebo nepřístupných opravit i doplnit sobě nestíží.

K osobám a korporacím duchovním, jenž v Čechách užívají erbů a pečeti zvláštních, počítáme tyto:

I. Arcibiskupství Pražské.

Erb arcibiskupský skládá se ze štítu barvy černé, v němž na přič leží břevno zlaté; za štítem vyniká u prostřed dvojitý kříž arcibiskupský, na levém rohu berla pastýřská, na pravém pak rohu spočívá infule zlatá; nad tím nadevším vznáší se zelený klobouk arcibiskupský s desíti třapci, a jest-li arcibiskup zároveň kardinálem, červený klobouk kardinálský s patnácti třapci po každé straně. — Erbu toho užíval již první arcibiskup Arnošt z Pardubic vedle přirozeného erbu svého (A, 1), a právo, užívati znaku toho, potvrdili arcibiskupství Pražskému s jinými výsadami a nadáními již císař Karel IV. r. 1352 a císař Rudolf II. r. 1603. — Arcibiskupové, jenž jsou rodu šlechtického, připojují k erbu výše vypsánému přirozený erb svůj na způsob štítu středního (A, 2). Pokud bývali arcibiskupové Pražští zároveň i velmistři rytířského řádu křížovníků s červenou hvězdou (za arcibiskupů Antonína, Martina, Zbyňka II. a t. d.), přidáván k erbu arcibiskupskému též znak řádu jmenovaného, jenž bude níže vypsán.

Titule knížecího užívají arcibiskupové Pražští od časů arcibiskupa Zbyňka II., jemuž císař Rudolf II. majestátem na hradě Pražském dne 15. června r. 1603 daným (I), titule a hodnosti té znovu propůjčil neb obnovil, ježto prý již předchůdcové jeho od králů Václava II. (r. 1302), a Jana (r. 1315) i císaře Karla IV. (r. 1350) titulem tím nadáni byli, a jeho při všelikých příležitostech užívali.

II. Kapitola na hradě Pražském.

V nejstarší době, počínajíc od 13. až do 16. století, užívala kapitola na hradě Pražském i chrám katedrální čili biskupství a arcibiskupství tamtéž erbu téhož, jakož i též pečeti k potvrzování a spečefování listův a potřeb z kanceláře biskupské i kapitulní vycházejících, s tím toliko rozdílem, že k spečefování listů důležitějších užíváno větší, při méně podstatných listinách a potřebách pak bráno k tomu pečeti menší. — Na větší pečeti (B) vyobrazení jsou sv. Vojtěch a sv. Václav v celé postavě, stojíce mezi třemi sloupy, oblouky spojenými, nad nimiž jakás věže vyniká, a držíce, onen berlu v levé a nějaké písmo v pravé, tento pak praporec v pravé a štít orlicí ozdobený v levé ruce. V obloucích nad jich hlavami jsou nápisy: „Sanctus Adalbertus“ a „Sanctus Venceslaus.“ Kolem pečeti běží mezi dvěma vroub-

kovanými okraji nápis tento v minuskule: „Sigillum + maius + capitoli + sacre oꝑo pragensis + ecclesie“ V obrubě té a to pod sloupem prostředním mezi slovy „capitoli“ a „sacre“ jest štít polouokrouhlý s erbem biskupským a katedrálním, totiž: v černém poli zlaté břevno na příč položené.

Na menší pečeti (C) spatřuje se poprsí sv. Václava v brnění s korunou na hlavě, a s nápisem okolo hlavy běžícím: S. WENC-ESLAVS. Kolem pak poprsí celého čte se nápis: SECRETVM + CAPITVLI + ECCLESIAE + PRAGENSIS, a okolo toho běží okraj vroubkovaný. Menší této pečeti užíváno ještě v XVII. i na začátku XVIII. století, a teprv když císař Karel VI. majestátem dne 5. dubna r. 1715 vydaným propůjčil kapitole této titul: „semper fidelis“, převzat titul ten i do pečeti menší. Na obnovené takto pečeti (D) viděti jest poprsí sv. Václava jako v starší pečeti s nápisem: S. WEN-CESLAVS a však s tímto opisem: SECRETVM SEMPER FIDELIS CAPITVLI S. METROPO. ECCL. PRAG. , okolo něhož vine se věnec z listů čtyřmi různě spojený.

Když po odstoupení čtvrtého arcibiskupa Konráda z Vechty (r. 1421) Pražská stolice arcibiskupská po 140 let byla prázdná, užívala kapitola katedrálního chrámu Pražského, spravujíc po celý ten čas církevní záležitosti konsistoře pod jednou čili konsistoře horní, při tom i zvláštních pečeti, z nichž jsou nám dvě známy.

Obě tyto pečeti jsou podlouhlé na způsob vejce, a na obou jest obraz sv. Václava v celé postavě v brnění, drže praporec v pravé ruce, a však na jedné z nich (E), snad starší, jest bez koruny a drží v levé ruce štít s orlicí, po pravé straně má erb katedrální (štít černý se zlatým štyrchem na příč), po levé pak erb pánů Zajíců z Hazmburku (jak se podobá erb arcibiskupa Zbyňka I. + 1411) s tímto opisem v minuskule: „S. vicariatus * archiepiscopatus * pragensis“, na druhé, pozdější pečeti (F) z doby té, když byl Jan biskup Olomucký (+ 1430) administrátorem arcibiskupství Pražského, má sv. Václav klobouk knížecí na hlavě a po pravé straně erb kapitolní výše právě vypsáný, v levé ruce pak drží erb biskupství Olomuckého, totiž štít červený na příč rozdělený, z jehož horního pole čtyry, z dolního pak dvě špiče bílé vynikají. Okolo obrazu čte se nápis tolikéž v minuskule: „Sigillum, vicariatus, ecclesiae et archiepiscopatus pragensis“.

Později užívala kapitola v nebytí arcibiskupa k spečefování potřeb svých jiné ještě pečeti (G), totiž medalionu, na němž tolikéž vyobrazen jest sv. Václav v brnění s korunou na hlavě, drže v pravé ruce praporec, v levé pak štít s orlicí, a máje u nohou na pravé straně štít s erbem katedrálním; okolo obrazu čte se nápis: SIGILLVM OFFICIALATVS ARCHIEPISCOPATVS PRAG.

Podobné pečeti a však způsobu ozdobnějšího (H) užívá nyní ještě kapitola Pražská, když stolice arcibiskupská jest prázdná, s tímto opisem: SIGILLVM RMI SEMPERQVE FIDELIS CAPITVLI METROPOLIT. SED. VACANTE.

Kromě případností výše připomenutých užívá nyní kapitola Pražská erbu tohoto, totiž: štítu černého na způsob srdce poněkud vykrojeného, v němž napříč leží břevno zlaté; nad štítem polo-

žena jest u prostřed infule zlatá s feliiky, za štítem pak vyniká na pravé straně berla zlatá, a na levé stříbrný kříž arcibiskupský.

K spečefování potřeb ekonomických a kasovních z kapitolní kanceláře vycházejících běře se od té doby, co tu vešel jazyk německý v užívání úřední, zvláštní pečeti menší (K), na níž vyobrazen jest sv. Vít v celé postavě, s opisem: „Prager Metropoliten-Kirchenkasse Siegel.“

Proboštství na hradě Pražském nemělo až do času probošta Jiřího Bertolda Pontana z Breitenberku zvláštního erbu ani pečeti; probošt nebo naměstek jeho užíval k potřebám svým pečeti kapitolní. Teprv k žádosti právě jmenovaného Jiřího Bertolda, kterýž o vyzdvižení a zvelebení proboštství toho horlivě a platně se zasazoval, propůjčil císař Rudolf II. majestátem, jehož datum na hradě Pražském dne 2. února r. 1596 (II), proboštství Pražskému zvláštní erb, jehož potom proboštové i na pečetech svých užívali a užívají (L), totiž: štít modrý, v němž na stolci knížecím sedí sv. Václav, brněním stkvostným a pláštěm oděný s kloboukem vévodským na hlavě, drže u nohou svých štít černý, přes nějž u prostřed na příč jde štych zlatý, nad nímž viděti zlaté písmeno R s korunou královskou, a pod štychem na třech pahrbcích žlutých věži bílou (jakouž I. B. Pontanus v erbu svém nosil); za stolcem knížecím stojí pak na pravé straně rozprostřený praporec stříbrný, na němž viděti jest orlici černou s hvězdou červenou na křídle levém; menší štít tento podepřen jest o dvě ostrve křížem přeložené, na památku, že tehdaž seděl na stolici arcibiskupské Zbyněk II. Berka z Dubé, jehož rod takových dvou ostrví v erbu užíval.

Děkanové kapitoly Pražské brávali k spečefování listů a potřeb svých v starší době tolikéž pečeti kapitolní a teprv později nacházíme zvláštní pečeť na listech z kanceláře děkanové vyšlých; na starších pečetech těchto (M, 1) spatřuje se výše vypsáný erb kapitolní infulí a berlou ozdobený, s opisem: SECRE. DECANI. ET. CAP. ECCL. PRAG; na nynější pečeti děkanové (M, 2) ozdoben jest erb ten infulí, berlou a křížem, a čte se na ní tento nápis: SECRETVM DECANI ET CAPITVLII ECCL. METROP. PRAG.

Údové kapitoly metropolitánského kostela Pražského mají — dle buly papežem Benediktem XIII. dne 22. pros. r. 1728 vydané — též právo nositi na krku na červené hedbávné tkanici, jakžto znak své hodnosti duchovní, kříž zlatený a modře smaltovaný s korunou, u prostřed něhož viděti jest obraz sv. Jana Nep.

III. Kollegiatní kapitola u Věch Svatých na hradě Pražském

užívá od starodávna tohoto erbu, totiž: štítu okrouhlého, v němž se spatřuje chrám gotický s dvěma věžmi postranními, polouobloukem spojenými; v oblouku tom i v galeriích, z nichž se skládají věže tyto, viděti jest anděly klečící; v prostřední větší galerii sedí Bůh otec a Syn na trůnu; v postranních dolejších galeriích spatřují se obrazy rozličných Svatých a Světíc; na základních zdech chrámových jsou dva štítky zavěšeny, v pravém zlatém jest orel černý, v levém červeném pak lev bílý s dvojítm ocasem; u prostřed dveří chrámových klečí osoba mužská v oděvu boha-

tyrském (císaře Karla IV. vyznačující), jenž drží kostelík v rukou. Kolem obrazu celého čte se nápis: SIG. CAPI. CAPELLÆ. REG. ONIV. SANC. I. CASTRO. PRAG. Okrají obrazu celého ozdobeno jest širokým věncem z listů dubového, dole pruhem zlatým spojeného.

Nejstarší nám známé vyobrazení erbu tohoto (N) spatřuje se na stříbrné kapitolní pečeti, jež pochází z roku 1589 a na kteréž na vrchní straně kromě tohoto letopočtu vyryta jsou i jmena probošta, děkana a dvou kanovníků, z nichž tehdejší se skládala celá kapitola tato, totiž na pravé vrchní straně čte se:

BALT. QVEISCH
PRAP. BENED. ASS
PITZ BERKV. DEC

a na levé straně:

IOAN. AB. ALTN.
DORF. CANO. IO
AN. CVCVLV
S. CANO.

(i. j. Balt. Queisch praepositus, Bened. a Špitzberku decanus, Joan. ab Altendorf cano., Joan. Cuculus cano.)

Erb kapitoly této bývá též ozdoben infulí a berlou, poněvadž proboštovi jejímu — k žádosti probošta Jana z Talmberku — papež Klement X. r. 1672 propůjčil právo, užívati pontifikálií. Mimo to nosí údové kapitolní na krku na červené hedbávné tkanici zvláštní dekoraci, t. j. hvězdu zlačenou s korunou, u prostřed hvězdy té viděti tolikéž korunu, z níž vynikají žezlo a palma křížem přeložené, a mezi tím čtou se na čtyřech polích tato slova: „Gloria“ — „haec“ — „est“ „omnibus sanctis;“ na spodní straně hvězdy této vyryta jsou slova: „Vincenti“ a pod tím: „Carolus. V. 1366“.

IV. Kollegiatní kapitola Vyšehradská

užívala od pradávne doby dvojí pečeti, větší a menší:

Větší pečeť (O), jenž se spatřuje již při jednom listu z r. 1278 pocházejícím, obsahuje v sobě vyobrazení sv. apoštolů Petra a Pavla v celé velikosti, jenž sedí mezi třemi vízkami pod oblouky, na kterýchž jsou nápisy: S. PETRVS. a S. PAVLVS.; u spodku sedí pod obloukem lomeným osoba v rouše knížecím, majíc korunu na hlavě, berlu v pravé a jablko v levé ruce; na její pravé straně jest písmeno W, v oblouku lomeném čtou se pak tato slova: WRATIZLAWS. PRIMVS. REX. FVN. Kolem celé pečeti jde tento nápis: SIGILLVM. CAPITVLI. ECCLESIE. WISSEGRADENSIS.

Na menší pečeti kapitoly Vyšehradské (P) viděti jest knížete v posteli ležícího, kteréhož svatý Petr bičikem mrská. Kolem obrazu toho čte se v minuskule tento nápis:

Agilum: r: secretum: x: capitol: r: wissegradensis: r r r.

Nejstarší list pečeti touto spečetěný jest z r. 1387 a chová se v archivu Vyšehradském. K obrazu na pečeti této vyrytému vztahují se slova, obsažená v listu knížete Bedřicha r. 1187 kapitole této propůjčeném: „Ego Fridericus gratias ago Tibi beatissime Petre, qui, vigilantius ut intenderem ad hujus me honorem Ecclesie per soporem visitando sensibiliter etiam commovere dignatus es.“*)

Kapitole této propůjčil papež Klement XIII. — bulou dne 17. srpna r. 1737 danou — právo, aby údové její mohli nositi na krku zvláštní numisma čili peníz zlatý s obrazem sv. apoštolů Petra a Pavla, s obrubou ze čtyř zlatých proutků řemeslně spletenou a osmi červenými a toliko modrými kameny ozdobenou.

Krom pečeti a příznaků těchto užívá kapitola Vyšehradská od dávných let i zvláštního erbu, totiž: dvou zlatých klíčů přes sebe na pokos a zubami vzhůru přeložených v poli červeném, nad nimiž leží tyara papežská. Obrazem tím ukazovalo se k tomu, že kapitola Vyšehradská někdy vyjmuta byla z jurisdikce diecesní, podřízena jsouc toliko samé kurii římské; jakož to i na pečetech jiných někdy výsadních čili exemptních kapitol německých, francouzských, vlášských a j. viděti jest.

Erbu toho užívá i město *Hora Vyšehrad*, a pokud kapitole Vyšehradské příslušela tam správa soudní a politická, spatřoval se znak ten i na úředních pečetech.***) Proboštové kapitoly Vyšehradské, kteří byli stavu šlechtického, užívali vedle erbu Vyšehradského (dvou klíčů křížem přeložených) za příkladem jiných prelátů šlechtických také svého erbu přirozeného (Q).

V. Kapitola kollegiatního chrámu v Staré Boleslavi

užívá veliké pečeti okrouhlé, na níž vyobrazeno jest zavraždění sv. Václava bratrem jeho Boleslavem u dveří chrámu Boleslavského (R), a to tak, že na pravé straně stojí a meč napřahuje Boleslav, na levé pak klečí sv. Václav, kruhu u dveří chrámových se chytaje; podlé osoby Boleslavovy čte se nápis: „Boleslaus,“ a vedlé osoby Václavovy: „S. Wenceslaus“. Kolem pečeti jest nápis majuskulou psaný: SIGILLVM. CAPITVLI. ECCLESIE. BOLESLAVIENSIS.***)

I kanovníci Boleslavští nosí na krku na fialové hedbávné tkanici zvláštní numisma, jenž jest dvojího způsobu: jedno skládá se ze stříbrného, červeně smaltovaného kříže na koncích vykrojeného, u prostřed něhož viděti jest obraz SS. Kosmy a Damiana; druhé má též způsob kříže

*) Viz. Hammerschmid: Gloria Wissehrad. p. 152. Berghauer: Protomartyr. I. p. 76. Schallers Beschreibung Prags IV, 477; — avšak výše přivedená slova latinská nečtou se v listu původním, nýbrž toliko v pozdějším z r. 1251. (Boček Cod. dipl. Mor. I, 324. Erben Regesta p. 179.)

**) Kdy se kapitole Vyšehradské dostalo erbu toho, není známo; spatřuje se však v archivu tamním již r. 1390.

***) Viz: Balbini Epitome seu historiae Bolesl. libri duo 1673.

stříbrného červeně vykládaného, jenž u prostřed ozdoben jest obrazy SS. Kosmy a Damiana, a sv. Václava, kterýž drží u prsou obraz P. Marie Boleslavské; na spodní straně kříže tohož se nápis: „*Joannes Mauritius Archiepiscopus Pragensis 1745*“ (kterýžto arcibiskup povolil kanovníkům Boleslavským, aby druhý kříž tento mohli nositi).

Téhož erbu, jimž nadána jest metropolitánská kapitola Pražská, užívá také

VI. Arciděkanství Plzenské,

a to na památku, že někdy v bouřích náboženských — k. p. za krále Jiřího — kapitola tato hledala útočiště svého v pravověrné Plzni a tam delší čas sídela, jakož i proto, že arcikněží Plzenští bývali druhdy voleni z kanovníků Pražských a pokládáni za údy kapitoly té, a to počínajíc od roku 1546, kteréhož král Ferdinand I. propůjčil obci Plzenské právo podací při kostele sv. Bartoloměje, které před tím příslušelo řádu rytířů německých (III); načež obec ta zvolila sobě za arcikněze Jana Přešticého, kanovníka na hradě Pražském. Nad vchodem do arciděkanství Plzenského vytesán jest až podnes erb kapitoly Pražské, avšak není náležitě barvami vysvětlen, ježto tu viděti jest u prostřed štrých červený a nad ním pole modré, pod ním pak bílé, na místě štrychu žlutého v poli černém. Práva, užívati infule a berly (pontifikálií), dostalo se arcikněží Plzenskému listem Petra Vergeria (nuntia papežského při dvoře císaře Ferdinanda I. nařízeného), jehož datum v Praze dne 14. dubna r. 1534. (IV)

VII. Biskupské stolice v Čechách

nemají zvláštních erbů ani pečeti; biskupové, dosednouce na stolec biskupský, nemají-li již svého erbu rodinného, zvolí sobě erb a pečeť dle libosti, jež kancelář dvorská a nyní ministerium státní schválí a upraví; ti pak, jenž jsou stavu šlechtického, užívají i napotom svého erbu přirozeného, přidávouce k němu příznaky hodnosti biskupské, totiž: kříž, infuli a berlu, a nad tím zelený biskupský klobouk se šesti třapci po každé straně.

Katedrální chrám Budějovický užívá v erbu na pečeti obrazu sv. Mikuláše, jakožto patrona chrámu toho, kteréžto vyobrazení viděti jest i na pečeti kapitoly Budějovické s opisem: „*Sigillum capituli cathedralis ecclesiae B. Budvicensis.*“

Kapitola Královéhradecká užívá této pečeti (S): když stolec biskupský jest obsazen, viděti jest v štítu okrouhlém kotvici černou a nad ní infuli; pak-li jest biskupská stolice prázdná, vznáší se nad kotvicí na místo infule holubice, t. j. obraz Ducha Sv., jemuž katedrální chrám Hradecký jest zasvěcen. Kanovníci kapitoly této nosí také na krku kříž stříbrný, červeně obložený, se zlatými paprsky, u prostřed něhož viděti jest v poli modrém bílou holubici, a to dle buly, papežem Klementem XIII. dne 14. pros. r. 1736 na to vydané.

Co se týče kapitoly Litoměřické, hledíc k erbu a pečeti, tuť má průchod vše to, co jsme výše o stolicích biskupských vůbec připomenuli.

Taktéž nemají všickni ostatní arcijahnové, děkanové a faráři světští v Čechách zvláštních erbů ani pečeti, a užívají obyčejně k spečeťování úředních listů a potřeb pečeti, v nichž se spatřuje obraz svatého neb světice, jimž kostel děkanský neb farní jest zasvěcen; arcikněží a proboštové, jenž mají právo užívati pontifikáli, ozdobují pečeti své též berlou a infulí, kněží pak, kteří jsou notáři biskupskými, mívají nad pečeti svou též klobouk notářský s třemi třapci po každé straně. Tak ku př. viděti jest v pečeti probošta Jindřichohradeckého obraz nanebevzetí P. Marie a nad pečeti berlu a infuli, nad nimiž se vznáší klobouk notářský. Toliko probošt Krumlovský má v pečeti své pětistou růži, na památku, že probošství to založeno bylo od slavného někdy rodu Rožmberského; arcikněz Polický v Litoměřicku však užívá zvláštní pečeti, od fundátorkyně chrámu toho, Anny Marie, vévodkyně Toskánské a Saské, jemu nadané (T), totiž štítu okrouhlého shůry dolů rozděleného, v jehož pravém poli leží beránek na stolci červeném, v levém pak modrém vzhůru postavena jest kotvice železná; nad štítem viděti jest korunu a vedle ní po pravé straně infuli, po levé pak berlu, na znamení práva pontifikálního, r. 1736 od papeže Klementa XII. arciknězi Polickému propůjčeného.

Z kněží řeholních v Čechách mají toliko ti zvláštní erby a pečeti, jenž jsouce preláty příslušeli k stavům zemským.

VIII. Převor řádu maltežského v Praze

užívá erbu, jenž přísluší celému řádu tomuto (U), totiž: štítu barvy červené, v němž uprostřed jest stříbrný kříž s osmi špicemi; nad štítem leží koruna zlatá na znamení suverenity řádu toho, a vedle ní po pravé straně infule a po levé berla, a to od r. 1753, kteréhož papež Benedikt XIII. obnovenému tehdaž převorství českému propůjčil práva pontifikálního. Výše vypsany kříž stříbrný s korunou nosí na tkanici černé též převor maltežský na krku, co znak své hodnosti řádové.

IX. Rytířský řád křižovníků s červenou hvězdou

v Praze má v erbu svém osmihraný kříž červený a pod ním červenou hvězdu šestihranou v poli černém. Starší pečeť řádu tohoto, jakož se ještě vyskytuje na listinách XVI. věku (W), ukazuje nad řekou most o třech obloucích, na mostě chrám způsobu romanského s dvojím průčelím, na chrámě věž se znakem křižovníckým (křížem a hvězdou), kterýžto znak i po obojí straně věže se spatřuje; pod věží jest v oblouku klečící postava mužská, na způsob osoby se modlící, obrácená v pravo, a vůkol po kraji nápis: SIGILLUM. CRVCIGLÆ. CVM. RVBRA. STELLA. CONVENTVS. PRAGENS. Nyní užívá řád ten erbu tohoto (Z), totiž: štítu černého, uprostřed něhož jest znak křižovnícký; nad štítem leží galerus čili klobouk velmistrovský (pileolus generalis,

magistri) a podle něho po pravé straně infule, po levé pak meč. Vedle štítu spatřuje se na pravé straně obraz sv. Heleny, na levé pak obraz sv. Konstantina. — Znak toho užívá řád křižovníků na základě listu, od biskupa Pražského Mikuláše dne 17. června r. 1252 jemu nadaného a dne 20. června r. 1258 od papeže Alexandra IV. stvrzeného; práva, užívati pontifikálií, dostalo se řádu tomuto bulami papeže Innocence XII. dne 25. května r. 1696 a Klementa XI. dne 17. srpna r. 1701 vydanými (V).

X. Klášter premonstrátů Strahovských

užívá od pradávných let erbu tohoto (Aa): štítu okrouhlého na čtyry části rozděleného, v jehož horní levé a dolní pravé čtvrti barvy modré spatřuje se dvě zlatých, křížem přeložených a zuby nahoru obrácených klíčů *); ostatní dvě části jsou zase ve tři díly na příč rozděleny, z nichž horní a dolní černé, prostřední pak zlaté barvy, v horní pravé viděti třé lilíí zlatých, v dolní levé pak tři pětilisté růže stříbrné; uprostřed štítu toho jest štítek, na němž se spatřuje královský erb český, na památku založení kláštera toho skrze krále Vladislava I.; nad štítem leží koruna královská a jí po pravé straně infule a po levé berla, z koruny pak vyniká obraz sv. Norberta, patrona řádu toho, jehož tělo v chrámu kláštera Strahovského odpočívá.

XI. Klášter Břevnovský a Brounovský

jest tolikéž již od starodávna v užívání zvláštního erbu (Bb), a to: dvou štítů vejčitých k sobě nakloněných; v pravém modrém spatřuje se pařez o třech sucích šikmo ku pravé straně nakloněný, v levém modrém běží tři štrychy na příč, z nichž prostřední ozdoben jest 3 zlatými růžemi; nad oběma štíty položena jest infule s feliíky a vedle ní vyniká berla šikmo ku pravé straně položená. — Co se týče významu erbu toho, tuž prý pařez, jenž vyobrazen jest v pravém štítu, nalezen byl u pramene, při kterémž kníže Boleslav se sv. Vojtěchem počali stavěti klášter Břevnovský; tři růže v štítu levém pak byly prý přijaty z erbu sv. Vojtěcha, jenž daroval klášteru tomu část statků svých. — Celého tuto vypsaneho erbu užívá však toliko opat; převor užívá jenom štítu levého (s třemi štrychy a růžemi), knížecím kloboukem ozdobeného; úřad hospodářský klášterů těchto užíval pak toliko štítu pravého (s pařezem). Štít levý spatřuje se též v erbu a pečeti kláštera Rejhradského, kterýž byl druhdy proboštvím klášterů výše jmenovaných.

*) Klíče zlaté a lilie. jež spatřujeme na větším štítu kláštera Strahovského, vzaty jsou z erbu prvního kláštera premonstratského ve Francouzsku, růže stříbrné pak z erbu kláštera Šteinfeldského, odkud povolání byli na Strahov první řeholníci premonstrátští.

XII. Benediktinské opatství v Emauzích

na Novém městě Pražském běře k spečefování potřeb a listů svých dvojí pečet se znaky, jenž se vztahují ku klášteru Montserratskému, odkudž roku 1635 řeholníci sem do Emauz byli povoláni.

Na jedné z pečeti těchto (Cc, 1) vyobrazena jest hora s pěti špicemi, z nichž nejhořejší ozdobena jest korunou královskou, podlé níž se vznášejí dva andělé, horu tu pilou rozřezávající; z každé dolejší špice vyniká kříž jednoduchý; u spodku hory té sedí Panna Maria v plášti s korunou na hlavě, držíc v pravé ruce trojnásobný květ, levou pak rukou na klínu svém korunovaného Ježíška, jenž má v pravé ruce žezlo a v levé jablko. Pod tím čte se nápis: „St. Maria de Monte Serrato.“

Na druhé pečeti (Cc, 2) spatřuje se skála o 13 špicech, v nejhořejší zařezána jest pila, pod níž se čte po pravé straně písmeno M, po levé pak písmeno S (Mons Seratus); nad medalionem leží koruna královská. — Pečeti těchto užíval již první z Monteserratu sem příšlý opat Benedikt de Penalosa.

XIII. Premonstrátské opatství v Teplé

užívá od starodávna erbu, rodině pánů z Gutensteinu přirozeného (Dd), totiž: štítu žlutého, v němž se spatřují troje parohy své barvy přirozené o třech koncích, a to dvoje nahoře a třetí u spodku štítu; nad štítem leží infule zlatá a vedlé ní po pravé straně berla opatská.

Erbu tuto vypsaného užíval i Hroznata, zakladatel kláštera Teplského, dle pečeti, přivešené k listu na založení opatství tohoto svědčícímu; a jak B. Balbin (Synt. hist. Com. de Guttstein) vysvětluje, visela ještě za jeho času v kostele Teplském nad hrobem Hroznatovým veliká korouhev s erbem výše přivedeným; týž erb byl také vytesán na náhrobku Vojslavy, sestry Hroznatovy, v kostele Chotěšovském.

XIV. Klášter premonstrátský v Zelivě

nadán byl majestátem císa. Leopolda I., jehož datum ve Vídni dne 15. ledna r. 1669, tímto erbem (Ee), totiž: štítem na čtvero částí rozděleným, v nichž a to v horní pravé a dolní levé modré viděti jest dva zlaté klíče křížem přes sebe na pokos a zubami vzhůru položené, v horním pak levém a dolním pravém červeném dvě dřevěné, špicemi vzhůru obrácené a tolikéž křížem přes sebe položené vidlice; u prostřed štítu toho jest štítek stříbrný, kloboukem knížecím ozdobený, v němž vyobrazen jest jednohlavý černý orel s křídly roztaženými a ústy rozsevenými ku pravé straně obrácený, okolo jehož hlavy viděti jest dvě písmena, a to na pravé straně p. S, na levé pak p. A; nad

štítem vyniká v oblaku obraz P. Marie prostovlasé v plášti modrém, Ježíška na rukou držící; po pravé pak straně obrazu toho leží infule, a na levé berla opatská.

Erb tento skládá se z prvotního erbu klášterního a z erbu pánů z Leskovce, poněvadž pan Jaroslav Křištof z Leskovce, jsa bezdětek a již poslední rodu svého, na důkaz své vděčnosti a pro památku rodu svého přijal klášter Želivský ku přirozenému erbu svému, jenž se skládal z dvou dvouzubých vidlic dřevěných, křížem přeložených v poli červeném, kteréhožto přijetí k erbu potvrdil cís. Leopold I. majestátem výše připomenutým (VI). — Vypsaných nahoře dvou klíčů zlatých užíval klášter Želivský v pečeti své na základě výsady, Bohuslavovi I., čtrnáctému opatovi téhož kláštera, od papeže Řehoře XI. r. 1367 na to nadané.* — Dvou klíčů takových užívali v erbu svém jiní ještě klášterové, jakož ku př. prvotní klášter premonstrátský ve Francouzsku, klášter Strahovský v Praze, klášter benediktinský ve Vyzovicích na Moravě atd. I páni Leskovcové nosili od té doby, co byli v druhé polovici XVI. století přijati do stavu panského, vedlé již výše připomenutých dvou vidlic také dvě klíčů zlatých v erbu svém. — Štítek střední nahoře vypsaný a znamenitě písmena S a A v něm přicházející vztahují se k tomu, že klášter Želivský založen byl knížetem Soběslavem a Adletou, manželkou jeho.

XV. Cisterciácké opatství v Oseku

užívá od starodávna erbu tohoto (Ff), totiž: štítu na čtyry pole křížem rozděleného; v pravém hornějším zlatém jest u spodku zed se stinkami, z níž vynikají hrábě o devíti špicech s podkovou (erb to pana Slavka z Riesenburku, druhého zakladatele kláštera toho); v levém horním poli stříbrném spatřuje se jezdec obrněný s mečem vytaženým, ku pravé straně obrácený (erb Milhosta z Mašfova, prvního zakladatele kláštera Oseckého); v pravém dolním poli červeném viděti jest bílého lva českého, jenž vzhůru drží stříbrnou ruku až po rameno (na památku, že král Přemysl Otakar II. po vítězství nad králem Belou r. 1260 obdržením klášteru tomuto obětoval ruku stříbrnou, v níž uložen byl prst sv. Jana Kř.), levé pak dolní pole, stříbrnou krokví od spodku až nahoru protažené, jest po obou stranách krokve této barvy zlaté, a pod ní barvy modré, v kteréžto modré části viděti jest lilii stříbrnou (erb prvního kláštera cisterciáckého v Burgundsku). U prostřed štítu toho jest štítek modrý, v němž viděti rakev černou na příč položenou. Štít větší leží na kříži s konci na způsob jetelových listů zaokrouhlenými, na nichž viděti písmena M. S. R. O. (jakožto erb burgundského kláštera Moriundo, z něhož první kněží do kláštera Oseckého byli uvedeni.) Nad tím vším jest infule s feslíky a po každé straně berla opatská, z nichž jedna vztahuje se k opatství Oseckému, druhá pak k bývalému probošství v Perně, jež až do časů reformace náleželo ke klášteru Oseckému.

*) Viz spis: „Annales status Silvae“ r. 1729 v Jindř. Hradci vydaný.

XVI. Cisterciácké opatství ve Vyšším Brodě

má tolikéž svou zvláštní pečeť (Gg), jež obsahuje v sobě znaky dílem stálé, dílem od každého opata sobě zvolené. Pečeť kláštera tohoto jest pokaždé křížem na koncích zaokrouhleným na čtyry pole rozdělena; v jednom z těchto polí jest vždy viděti litery gotické *h* a *f* (Hohenfurth) dohromady spojené, taktéž obsahuje v sobě druhé pole vždy pětistlou růží na památku založení kláštera toho skrze Voka Rožmberského; dvě ostatní pole vyplňuje každý opat znaky dle libezné své vůle vybranými, ku př. prstenem, růží, lilii, obrazem svatého některého a t. p.; nad štítem leží infule a jí po levé straně berla opatská.

XVII. Klášterové jiných řeholí

v Čechách pozůstávajících nemají ani zvláštních erbů ani pečeti, anobrž berou k spečefování potřeb svých pečeti té řehole, k níž přísluší; ku př. klášterové augustinští užívají na početech svých srdce hořícího, šípem prostřeleného, jež leží na knize zavřené; klášterové dominikánští obrazu sv. Dominika, nebo toliko psa pochodeň v hubě držícího; kolleje piaristické písmen lat. *M.* a t. p.; nebo běřou do pečeti svých obraz patrona chrámu klášterního, přidavouce k němu příznak řehole své; ku př. klášter dominikánský v Litoměřicích při chrámu sv. Jakuba užívá v pečeti své obrazu téhož Svatého, u jehožto nohou viděti jest psa, pochodeň v ústech nesoucího. — Na některých klášterech vyobrazení jsou sice znakové zvláštní, avšak jsou to erbové zakladatelů nebo dobrodinců klášterů těchto, ku př. v augustinském klášteře Ročovském viděti jest erby pánů z Kolovrat, v klášteře téhož řádu v České Lípě erb pánů z Kounic, v klášteře v Bílé Vodě erb pánů z Valdšteina atd.; pročesž ne užívají také klášterové tyto k spečefování svých potřeb listovních pečeti, znaky jmenovanými ozdobených, anobrž běřou k tomu konci obyčejné pečeti řeholní, nebo pečeti, na niž vyobrazen jest patron chrámu klášterního, ku př. Panna Maria, sv. Jakub a t. p. s příznakem řádu svého.

XVIII.

Hledíc, co se týče erbů a pečeti zvláštních, k ženským klášterům a řeholním konventům v Čechách, má úplný průchod, co jsme výše připomenuli o věci té strany mužských klášterů a konventů, jichž představení nenáleží k stavu prelátskému; neboť ani tyto klášterové a kongregace ženské nemají zvláštních sobě nadaných erbů a pečeti, a berou k listovním svým potřebám pečeti, jichž užívá celý jich řád, aneb pečeti, na nichž vyobrazen jest patron jich chrámu klášterního s příznakem jich řehole duchovní.

XIX.

Zlývá nám tudíž, abychom ještě jenom se zmínili o pečetech a erbích dvou ústavů k vychování šlechticů v Praze zřízených, totiž ústavu Tereziňského na hradě Pražském a ústavu u sv. Andělů na Starém městě pozůstávajícího, poněvadž, třeba že ústavové títo jsou způsobu více světského a šlechtičny v nich chované nejsou vázány sliby řeholními, nicméně, hledíc k zevnějšímu řádu a kázni, dobře porovnány býti mohou s podobnými ústavu duchovními.

Co se týče ústavu Tereziňského, nebylo ani v základním listu ve Vídni dne 28. srpna r. 1775 daném, ani v řádu a artikulech později vyšlých, ústavu tomu propůjčeno zvláštního erbu nebo pečeti; toliko se vyměřuje v článku XIV. pravidel ústavních, že mají šlechtičny ústavu toho co zvláštní znak a ozdobu přes levé rameno nosili na bílé tkanici hedbávné medalion, na jehož vrchní straně spatřuje se obraz nepoškvrněného početí P. Marie, jakožto patronky ústavu toho, na spodní pak začáteční písmena jména vysoké zakladatelkyně (M. T.) s letopočtem jeho založení (1755).*)

Všechny dosavadní abatyše ústavu tohoto, poněvadž pocházely z císařského rodu panujících, užívaly však všech titulů, znaků a vyznamenání, jež příslušejí arciknížatům a arcikněžnám Rakouským; na abatyše tyto bylo i přenešeno právo, korunovati společně s arcibiskupem Pražským panující královnu českou, kteréžto právo někdy příslušelo knížeci abatysi kláštera u sv. Jiří na hradě Pražském, a prolož odevzdány byly též ústavu Tereziňskému berla a čepice kněžecí, jichž jmenované abatyše při takových slavnostech užívaly.

Ústav šlechticů na Starém městě, „u sv. Andělů“ řečený a r. 1705 prvotně na Novém městě zřízený, povýšen byl od císaře Josefa I. listem ve Vídni dne 23. září r. 1706 daným, na svobodný ústav šlechticů s titulem knížecím pro každou abatysi jeho a s erbem zvláštním, a jmenována první takovou knížecí abatysi Maria Josefka Gertruda hraběnka Berlepšová a, roz. Milendonkova.

Erb ústavu tomuto propůjčený (Hh) skládal se ze štítu čtverhraného (kostkovitého) barvy zlaté, od jednoho rohu k druhému na čtyry díly rozděleného, v nichž se spatřoval starožitný erb Berlepšský (totiž v dolním zadním a horním předním poli 5 papoušků, dole a nahoře po dvou, uprostřed pak po jednom ku pravé straně obrácených, v horním zadním a dolním předním poli tré černých, jedna nad druhou stojících krokví); uprostřed erbu toho viděti bylo štítek zlatý, přes nějž na příč leží tré štyrchů černých, ze spodku pak vyniká obraz Anděla strážného, jakožto ochrance ústavu toho; okolo štítu zavěšen růženec černý s křížem zlatým a zlatými páteři; nad štítem leží klobouk knížecí, za nímž postavena berla abatyská; okolo štítu spatřuje se po každé straně orel černý se zlatými pazoury a zlatým pyskem, jakožto strážcové štítu, vše to pak

*) Viz: Kurze Darstellung der Gründung und des Bestandes des k. k. thesianischen adeligen Damenstiftes am Prager Schlosse. Von Ferd. Jitschinský. Prag 1855. 4.

obejmuto jest pláštěm hranostajovým, červeně vyloženým *). R. 1775 byla však tato hodnota abatyše knížecí při ústavu tom vyzdvížena, načež vypuštěno z erbu a pečeti ústavní vše to, co se v nich vztahovalo k hodnotě této.

Šlechtičny v ústavu tomto chované nosí, jakožto zvláštní znak a ozdobu, na krku na černé stužce hedbávné medalion, na jehož vrchní straně spatřuje se obraz Anděla Strážného s nápisem: „Solus Deus,“ na spodní pak obraz sv. Jana Nep. s nápisem: „Arha Salutis.“

Připomenutí.

Výkresy nejstarších pečeti kapitoly metropolitanské, erbu proboštského a majestátu na erb ten i titul knížecí arcibiskupa Pražského vzdělány jsou dle otisků, výkresů a přepisů druhdy ve sbírce Pubičkově a Bienenberkově pozůstávajících, výkresy pak ostatních erbů, pečeti a přepisy listin shotovali jsme sami na procházkách svých po Praze i po zemi České za příčinou badání heraldického a historického konaných, kromě čtyř listův, křížovníků Pražských se týkajících, jenž jsou tolikéž přepsány z kopií Bienenberkových.

Že jsme pak při některých kapitolních a klášterních erbích a pečetech nepřivedli listovních dokladů na ně se vztahujících, a že se táhneme toliko na starodávni jich užívání, děje se proto, poněvadž jsme o původu erbů a pečeti těchto ani v těch kterých archivech, ani kde jinde nemohli vyhledati nějakých majestátů nebo jiných listů a pamětí.

Ku konci připomínáme ještě to, že pečeti na přiložených tabulkách nejsou vyryty dle výkresů, námi podle prvotního jich způsobu zhotovených, anobrž — za příčinou prý pohodlnějšího jich sestavení — v způsobě změněné, a to jednak v míře zmenšené, jako pečeti pod lit. *B. O. P. a R.*, jednak i v míře nad prvotní znamenitě zvětšené, jako pečeti pod lit. *C. D. E. G. H. K. M 1. M 2. C 1. a C 2.* — Změny tyto staly se však naskrze bez našeho vědomí a přivolení.

A. Rybička.

*) D. Z. Kv. 556. J. 9.

Přilohy.

I.

Titul knížecí arcibiskupa Pražského.

Nos Rudolphus Secundus (tit.)

Ad perpetuam rei memoriam: Praepotens Deus et summae fons sapientiae, qui cum universa a se condita tum porro maxime homines, quos reliquis a se creatis praefecisset, pulcherrimo quodam discrimine, varioq. graduum et conditionum ordine distinctos esse voluit: hoc inter alia Imperatoribus ac Regibus, penes quos summa rerum est, proprii muneris loco assignavit, ut dum ditionum et subditorum sibi divinitus concreditorum commodo, debita ratione, omniq. cura invigilant; eorum etiam, qui caeteris claritate generis praestant, quiq. de Ecclesia et Republica praeclarior merentur, dignitate magis magisque augeant et prae aliis illustrent. Nihil n. sive ad subditorum animos inflammandos commodius, sive ad Regnorum et Imperiorum amplitudinem conservandam et longe lateq. propagandam utilius unquam reperiri potuit, quam si virtuti praemium et egregie factis debitus honor decernatur. Quod quidem ut a Majoribus nris Divis Romanorum Imperatoribus et Serenis^{1a} Boemie Regibus rectissime observatum; ita nobis curae et animo semper fuit, eos qui singulari studio arduum virtutis iter ingressi, memorabile aliquod specimen edidissent, ad eminentioris fastigii culmen evehere, sublimioribusq. honorum titulis condecorare. Nam quanto largius Ma^{1a} nrae gratia et munificentia in tales apparuerit; tanto nois nri splendor latius diffundetur et ea remunerandi ratio non tantum decus Caes. Regiumq. celebre reddet apud externos, verum et domi subditos ad praeclara facinora obeunda beneq. merendum veluti quibusdam aculeis vehementius impellet et excitabit. Quo circa Reuer^m in Christo Patris Sbignei Bercae (tit.) Archiepiscopi Pragensis Consiliarii^{q.} nri, fidelis nobis sincera dilecti, indefessis nobis et inclytae Domui nrae Austriacae praestitis obsequiis permoti, et antiquissimae Bercarum familiae splendorem, quae nobis et praedecessoribus nris fidelis semper extitit et quod etiam nunc ex eadem nonnulli in hoc nro Regno et addictis eidem provinciis non postremas functiones prorsus impigne obeunt et magna cum laude administrant, considerantes; idem vero Archiepiscopus pro sua in Deum pietate, et insigni Catholicae Religionis zelo non solum Ecclesiasticam disciplinam restaurare, verum etiam eos, qui in ecclesia suae Archidiecoeseos irrepserunt errores extirpare, eos tollere et pristinum fidei nitorem reducere, tanquam vigilans Pastor et Antistes sedulo adnitatur; ac deniq. sibi a Ma^{1a} nra qua suis iniunctas legationes prompte nec minus dextere semper obierit: Judicamus nri prorsus esse officii, ut dictum Sbigneum Bercam clementius amplectamur et in his, quae vel ad ipsum splendidiorem reddendum vel ad vivaciorem nominis illius apud posteros memoriam retinendam facere spectareq. videantur, nullo prorsus modo commodo honoriq.

O erbích, pečetěch a znacítech stavu kněžského.

eius desimus. Re itaq. cum Illustrib. Spectabilib. et Mag^{dis} Inclyti Regni nri Boemiae officialibus caeterisq. Consiliariis nris communicata, et nro hoc consilio non solum oim ipsorum suffragijs comprobato, verum etiam diligentiore apud Ma^{tem} nram hoc nomine ab omnibus accedente intercessione: Quod foelix faustum et fortunatum sit, in nomine DEI omnipotentis, a quo tanquam perenni fonte omnis Principatus, honos et potestas promanat: animo deliberato et non improvido, de nra certa scientia, et de plenaria Caesaris Romani atq. Regis Boemiae qua praediti sumus potestate, praefatum Sbigneum Bercam, Archiepiscopum S^{tae} Metropolitanae Pragense Ecclesiae, quam Antecessores nri, Ser^{mi} Reges Boemiae, summo opere dilexerunt et non tantum proventibus necessarijs largius dotarunt, verum etiam honoribus amplissimis ornavunt, Juribus, privilegijs et singularib. immunitatib. alijsq. oibus antetulerunt, ad Ducum et Principum ordinem, gradum, Fastigium et pileum evehimus et Ducalis sive principis antiquo nomine, dignitate et titulo, quo (uti in archivijs eiusdem S^{tae} Metropolis et vetustissimis antecessorem nrorum Diuae memoriae Romanor. Imp. et Regum Boemiae, maxime vero Wenceslai Regis et Ducis Cracoviae, Anno Milles^o ducentes^o secundo, Joannis Regis Boemiae 1315 et Caroli 4^{ti} Patris Patriae 1350 anno datis Diplomatis videre est) Praedecessores eiusdem Episcopos et Archiepiscopos Pragenses usos esse constat, et qui temporum solum iniuria in desuetudinem abierat, per praesentes, Autoritate ut supra Caes^a, utpote Romanorum Imperator, et Regia, tanquam Rex Boemiae, decoramus et insignimus, nec non aliorum Principum nrorum numero et consortio benigniter aggregamus, Decernentes praesenti hoc nro Caes^o et Regio edicto firmissimo et irrevocabili, non modo ipsum Sbigneum modernum nunc, sed futuros etiam Archiepiscopos Pragenses successores eius, qui rite et legitime a nobis et successoribus nris Regibus Boemiae nominati, a Sta Sede Apostolica Romana confirmantur, perpetuo duraturis in futurum temporibus (quatenus aeternum hoc nrae erga eundem Sbigneum voluntatis apud posteros exstet testimonium): ab oibus et singulis, cuiuscunq. conditionis, praecellentiae, status, gradus et dignitatis, etiam Regalis aut Ducalis existant hominibus, pro veris illustrib. Principibus haberi, teneri, dici et honorari debere: quemadmodum Nos ipsi eos Principes nros declaramus, dicimus, appellamus, nominamus et recognoscimus, eosq. cum successoribus nris omni tempore dicturi, appellaturi, nominaturi et recognituri sumus: Volentes et statuentes eadem Autoritate nostra et potestate praefata, ut modernus et futuri crebro nominatae Ecclesiae Archiepiscopi omnibus et singulis Privilegijs, Indultis, immunitatibus, libertatibus, Juribus, consuetudinibus, honoribus, dignitatibus, praecellentijs, fastigijs, praerogativis, auctuarijs, exemptionibus, gratijs et favoribus, quibus ceteri nri Principes, tam Ecclesiastici quam seculares, in oibus Regnis, Provincijs, ac ditionibus nris atq. in Imperio Romano constituti, de iure vel consuetudine gaudent et fruuntur, uti, frui, gaudere et potiri valeant et debeant, utantur, fruuntur, gaudeant et potiantur, dummodo nobis et successoribus nris, Ser^{is} Regibus Boemiae, in posterum quoq. debitam observantiam praestiterint. Non obstantibus quorumcunq. consuetudinibus et ordinationibus, statutis, Privilegijs, praesentib. et futuris, quae quoq. modo contra huiusmodi declarationem nram facere possent, quibus per praesentes expresse derogamus et derogatum esse pro Nobis et Successoribus nris, Augustis^{is} Romanorum^{mls} Imp. et Ser. Regibus Boemiae, volumus.

Nulli ergo omnino hominum, cuiuscunq. fuerit gradus, ordinis et status, liceat hanc nostrae creationis, erectionis, renunciationis, restitutionis, concessionis, Decreti, voluntatis et gratiae paginam ausu temerario infringere, aut ei in toto sive in aliqua eius parte contravenire. Si quis vero id attentare praesumpserit, Nostram, haeredum et successorum nrorum, Imp. Romanorum et Regum Boemiae, noverit se iram et indignationem incursum. In quorum fidem et testimonium hasce literas fieri ac sigillj nri Caes. appensione muniri iussimus. Datas in Regali nra Praga XV. die Mensis Junij, Anno dni supra millesimum sexcentesimo tertio. Regnor. nror. etc.

1603

(L. S.)

(Ex originali desc. Bienenberg.)

II.

Erb proboststvi na hradě Pražském.

Rudolphus Secundus divina favente clementia electus Romanorum Imperator etc. (tit.)

Ad perpetuam rei memoriam recognoscimus et notum facimus tenore praesentium universis. Ut a sole reliqua lumina lumen et haec inferiora corpora vires atque incrementum accipiunt; sic ab imperatoria Majestate ac dignitate, quam dignitatum esse maximam divina providentia voluit, non solum reliquae dignitates atque honores, sed dignitatum etiam atque honorum Insignia et arma non tantum inter seculares, sed etiam inter Ecclesiasticos, quorum perpetua ac suprema protectio Imperatoris et Regibus incumbit, promanat. Cum itaque pleraeque omnes dignitates et officia ecclesiastica primaria propriis Armis et Insignibus gaudeant, iisque in Sigillis rebusque omnibus exterioribus ac negotiis utantur: Praepositura autem Metropolitanae Ecclesiae Pragensis Insignia nulla peculiararia hoc tempore habeat, praetermittere noluimus, quin ad humillimas preces Honorabilis devoti fidelis nobis dilecti Georgii Bartholdi Pontani a Braitenberg, Metropolitanae Ecclesiae Pragensis Praepositi, Prothonotarii Apostolici, Comitis Palatini, Archiepiscopatus Pragensis Officialis, Olomucensis ac Budissinensis Canonici, qui Praeposituram illam instaurare ac pristino nitori restituere conatur, eandem novis Armis decorandam atque exornandam sumeremus, benigne clementerque in eo considerantes praeclara moderni Praepositi jam nominati merita, qui praestanti doctrina variaque eruditione praeditus multum ornamenti ad Metropolitanam Ecclesiam Pragensem per omnes dignitatum sacerdotalium et functionum gradus ad Proposituram evectus attulit, concionando, scribendo, orationes habendo, cujus varia scriptorum ac lucubrationum monumenta cum soluta oratione tum ligata typis edita publice extent, et quem jam ante variis de ea causa privilegiis et gratis, uti Nobilitate, Laurea poetica et Sacri nostri Palatii Comitum honore decoravimus, ac deinceps quavis gratitudine supradictae Praepositurae haec quae sequuntur Armorum Insignia clementer dedimus, donavimus, concessimus et elargiti sumus, sicuti hisce damus, donamus, concedimus et elargimur: Scutum caeruleum, quod Principem cataphractum pileo et chlamyde ducali auro intertexta ornatum, alto solio consistentem et divum Wenceslaum

referentem prae se ferat, qui clypeum nigrum, zona aurea per transversum decoratum, Archiepiscopatus insignia avita, duobus baculis quernis nigris Burgundicae Crucis in modum decussantibus et Stemma familiae Berkanae in nostro regno Bohemiae primariae, unde modernus Archiepiscopus Sbigneus Berka oriundus, designantibus appensa continentem in gremio tueatur. Scuti vero ipsius superiorem campum litera **R.** aurea corona regia insignita, augustum nostrum nomen significans, illustret atq. coronet; inferiorem autem turris alba ex moderni Praepositi insignibus desumpta, tribus in summitate pinnis, totidemque fenestris apertis conspicua, et tribus rupibus croceis sive aureis insistens, occupet; retro divi Wenceslai solium vexillum ejus albicans nigra aquila, alas explicante ac stella rubra in earum sinistra splendente pandatur. Quemadmodum haec omnia in medio hujus nostri Diplomatis coloribus suis rectius elaborata et oculis objecta videre licet. Volentes ac praesenti edicto nostro firmiter statuentes, quod haec Armorum insignia dictae propositurae sint perpetua et nulla alia surrogari debeant, quodque iisdem praememoratus Georgius Bartholdus modernus Praepositus ac successores ejus legitimi in rebus spiritualibus et temporalibus, ecclesiasticis et profanis quovis modo uti possint ac valeant. Nulli ergo omnino hominum, cujuscunque status, gradus, ordinis, conditionis aut praeeminentiae extiterit, liceat hanc nostrae concessionis, gratiae, voluntatis et edicti paginam infringere aut violare. Quisquis vero id ausu temerario facere et attentare praesumserit, nostram et Imperii sacri indignationem gravissimam ac mulctam viginti quinque Marcarum auri puri fisco nostro imperiali et parti laesae ex aequo pendendam, omni spe veniae sublata, sese noverit ipso facto incursum. Harum testimonio literarum manu nostra subscriptarum et sigilli nostri Caesarei appensione munitarum. Datum in arce nostra Pragae die secunda Mensis Februarii Anno Domini Millesimo quingentesimo nonagesimo sexto. Regnorum nostrorum Romani Vigesimo primo, Hungarici vigesimo quarto et Bohemici itidem vigesimo primo.

Rudolphus m. p.

Ad mandatum Sac. Caesareae
Majestatis proprium
J. C. Barvitijs m. p.

(Ex Originali in archivio Metrop. ecclesiae Prag.
desc. Bienenberg.)

III.

Erb arcijáhenství Plzenského.

Anno D. 1546 Ferdinandus I. Rex Vratislaviae dedit diploma, quo Plsnensibus concessit jus collaturae et Patronatus templi parochialis S. Bartholomaei Plsnae, quod hactenus a primo sui initio fuit apud ordinem Teutonicum. Ultimus ex Teutonicis fuit Mathaeus Švihowsky, ordinis illius per Boemiam et Moraviam Comendator. Post hunc ecclesiastico clero ecclesia commissa fuit. Et Archidiaconatus, sive Praelatura a S. Georgio ad civitatis ecclesiam primariam, nimi-

rum S. Bartholomaei translata est. Supradicto privilegio omnes canonice illud beneficium intrantes gaudent et gaudere debent omnes successores praelati.

Horum autem, qui Teutonicis et clero succedere, series haec est:

I. Joannes Przesticky ad D. Viti canonicus Pragae, a Plsnensibus anno 1546 praesentatus.

II. Thomas Bavarovinus oriundus ex Bavarow. Hunc post annos aliquot canonici Pragenses evocarunt ad se, et unum de suo numero fecerunt. Factus est capituli decanus Metropolitani Pragensis et ipse est, qui Plsnam redivit.

(Lib. Memor. Archidiacon. Plsnensis. pag. 267.)

Reverendum Capitulum Pragense ob tot in se et in ecclesiam catholicam Plsnensium merita, eisdemque Praelatis Plsnensibus non solum concessit eodem (uti) clypeo seu iisdem insignibus, quibus gloriatur Sancta Metropolitana ecclesia D. Viti, prout hodieq. Praelati Plsnenses eodem usurpant, verum etiam eosdem omnes in perpetuum voluerint esse suo Capitulo incorporatos, tituloq. Canonici Pragensis semper gaudere, sed per injuriamne titulus ille veni in desuetudinem.

(Ibidem p. 271.)

IV.

Právo pontifikální faráře Plzenského.

Petrus Paulus Vergerius Justinopolitanus, Juris utriusq. Doctor, Protonotarius Apostolicus et SSmi. Domini Nostri Clementis Papae VII. ad Serenissimum Ferdinandum Romanorum, Hungariae et Boemiae Regem Nuntius ac Orator cum potestate Legati de Latere — dilecto Nobis in Christo Mathaeo plebano oppidi Plsnensis, ordinis Teutonicorum, Salutem in Domino sempiternam.

Sedes Apostolica, Magistra Fidelium, perseverantes in obedientia filios omnibus commoditatibus atque ornamentis, quibus poterit, cumulare contendit, nec non solum illos, verum etiam subditos illorum nomine perbenigne toto charitatis sinu complectitur. Cum itaque prius oppidum Plsnense, cujus tu Plebanus existis, propter suam in orthodoxa fide constantiam a Summo Pontifice felices recordationis Paulo singularibus armis, ut in literis desuper confectis vidimus, ornatum fuerit, Nobisq. illorum intuitu humillime supplicare fecisti, ut tibi moderno Plebano et tuis Successoribus, quo mitra, baculo pastoralis et aliis Pontificalibus uti possint, auctoritate Apostolica concedere dignemur. Nos igitur digne agere credentes, si imitando vestigia Majorum benemeritos fructuosius honoramus, Tibi dicto plebano et omnibus successoribus canonice et le-

gitime intrantibus, ut intra moenia et muros dicti oppidi Plsnensis in ecclesia diebus dominicis summisq. festivitatibus mitra et baculo pastorali, chirotecis, annullo, sandalis ac aliis Pontificalibus insigniis uti, ac in parochiali ecclesia intra moenia praefati oppidi, cum celebraverint, benedictiones solennes post missarum, vesperarum, matutinarum ac aliorum divinorum officiorum solennia super populum ibi praesentem, dummodo ibi Antistes aliquis, seu sedis apostolicae Legatus praesens non fuerit, vel si praesens sit, ad id ejus expressus accedat assensus, elargiri, ac imagines, cruces, calices, vestes, mantilia et alia paramenta et ornamenta ecclesiastica et sacerdotalia ad divinum cultum necessaria in ecclesiis praefati oppidi Plsnensis a novo benedicere, consecrare et reconciliare de speciali gratia autoritate SSmi. Domini Nostri Papae, qua in hac parte fungimur, tenore praesentium facultatem damus et concedimus, non obstantibus constitutionibus et ordinationibus Apostolicis ac in provincialibus et synodalibus edictis, conciliis generalibus vel specialibus, ceterisque contrariis quibuscunque.

In quorum omnium et singulorum praemissorum fidem et testimonium has praesentes fieri sigilliq. Nostri jussimus et fecimus appensione communiri.

Datum Praegae a Nativitate Domini 1534, XVI. Calendas Maji, Pontificatus SSmi in Christo Patris et Domini Nostri Clementis divina providentia Papae VII. anno XII.

Petrus Paulus Vergerius

Nuntius Apostolicus.

Visa.

Ernestus a Schleynicz, Archiepiscopus Pragensis Administrator etc. praesens diploma ad Nos gratia parificationis oblatum, perlegimus et diligenter expendimus atque legitimum hac subscriptione fore approbamus.

C. L. Otto.

Hoc diploma postea ob quaedam, quae intervenerant, exhibitum est a Reverendissimo Domino Joanne Alexio Czapek, Archidiacono et Praelato Plsnensi, Celsissimo ac Reverendissimo Domino Principi Mathaeo Ferdinando a Bilenberg, Archiepiscopo Pragensi, ejusq. in spiritualibus vicario Reverendissimo Thomae Joanni Pessinae de Czechorod, Metropolitanae Pragensis Decano, ac die 30. Nov. anno 1672 receptum hac cum resolutione, quod Pontificalibus in solennis missarum aliorumq. divinorum officiorum Praelatus Plsnensis secure uti possit, non tantum in ecclesia parochiali, sed etiam in aliis ibidem.

(Lib. Mem. Archidiacon. Plsn. p. 265.)

V.

Erb a právo pontifiskální řádu křížov. v Praze.

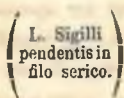
Nicolaus, Dei Gratia Ecclesiae Pragensis Episcopus, Magistro C. et fratribus Hospitalis S. Francisci Pragensis, cunctisq. fratribus tam praesentibus quam futuris ejusdem Professionis et Ordinis per Boemiam, Moraviam atq. Poloniam vel in quocunq. loco terrarum sint ad praesens, vel fuerint in posterum constituti, Magistro, qui nunc est, vel ejus successoribus canonice intrantibus, et ipsi Hospitali et subjectis in perpetuum. A Dno Innocentio IV. Romanae sedis Summo Pontifice accepimus in mandatis, quatenus deferendi signum congruum autoritate apostolica vobis concederemus liberam facultatem, cujusq. mandati tenorem praesentibus litteris decrevimus inserendum, qui talis est: Innocentius Episcopus, Servus Servorum Dei, Venerabili Fratri IV. Episcopo Pragensi salutem et Apostolicam benedictionem. Precibus delectae filiae in Christo Agnetis, Sororis Monasterii S. Francisci Ordinis S. Damiani Pragensis, de cujus bonis Hospitale ipsius Monasterii immediate ad Apostolicam sedem pertinens constructum dignoscitur, benignum impertientes assensum, Fraternitati tuae per apostolica scripta mandamus, quatenus C. Magistro et Fratribus ejusdem hospitalis, si expedire videris, deferendi signum congruum, quod tibi videbitur, concedas autoritate nostra liberam facultatem. Datum Lugduni VI. Idus Octobris, Pontificatus Nostri Anno octavo. Hujus igitur autoritate mandati, habito prudentum virorum consilio, statuimus et autoritate apostolica, qua in hac parte fungimur, confirmamus, quod pro signo in mantello et cappa stellam rubram cum signo crucis rubrae desuper, libere et in omni loco absque contradictione cujusq. sine obstaculo deferatis. Et ne aliquis ausu temerario contra mandatum Apostolicum et nostrum in deferendo hujusmodi signo vobis ingerat molestiam aut gravamen, sub interminatione anathematis perhibemus, et nisi temerarius hujusmodi molestator citius resipuerit, sententiam excommunicationis, quam autoritate apostolica nunc ferimus, secundo, tertiove commonitus si non destiterit, appellatione postposita tunc incurrat. Ad cujus rei evidentiam praesentem paginam sigilli nostri munimine roboramus. Datum Pragae in ecclesia S. Petri in vico Teutonicorum, praesente abbate montis Sion, praesentibusq. fratribus minoribus, aliisq. plurimis Religiosis, Anno Domini Millesimo Ducentessimo Quinquagesimo secundo XV. Calendas Julii.

(L. Sigilli
pendentis in
filis flavis
et rubris)

(Ex originali in archivio M. Crucig. Pragae.)

Alexander Episcopus, Servus Servorum Dei, dilectis filiis Priori et fratribus Hospitalis Sancti Francisci Pragenses: Ordinis Sancti Augustini ad Romanam Ecclesiam nullo medio pertinentis, Salutem et Apostolicam benedictionem.

Cum a Nobis petitur quod justum est et honestum, tam vigor aequitatis, quam Ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem Officii Nostri ad debitum perducatur effectum. Cum itaque, sicut exhibita Nobis Vestra petitio continebat, Venerabilis frater Noster Pragensis Episcopus auctoritate literarum felicis recordationis Innocentii Papae Praedecessoris Nostri Vobis Signum Crucis et Stellae duxerit concedendum: Nos vestris supplicationibus inclinati, quod ab eodem Episcopo provide factum est, ratum habentes et gratum, id auctoritate Apostolica confirmamus et praesentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam Nostrae Confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem Omnipotentis Dei et beatorum Apostolorum Petri et Pauli ejus noverit sese incursum. Datum Anagaine XII. Calendas Julii Pontificatus Nostri anno secundo. (†. 1258.)

(Ex originali in archivio Mon. Crucig. Pragae.)

Innocentius PP. XII.

Dilecte fili salutem et Apostolicam benedictionem. Exposcit tuae devotionis sinceritas, ac morum promeretur honestas, ut ea quae a Nobis suppliciter postulas, affectu benevolo tibi concedamus. Cum itaque, sicut Nobis nuper exponi fecisti, sacer Ordo Crucigerorum cum rubea stella nuncupatus, sub regula S. Augustini Sedi apostolicae immediate subjectus et a nonnullis pontificibus Romanis, Praedecessoribus Nostris, videlicet Gregorio IX. Innocentio IV. Alexandro etiam IV. et Benedicto XII. approbatus, ab anno Domini Millesimo Ducentesimo trigésimo octavo in Regia civitate Pragensi in Bohemia institutus reperiatur, semperque non obstantibus tot temporum injuriis et revolutionibus, quae ob diversas haereses in regno Bohemiae saevierunt, constanter et continuo in Conventu seu Hospitali S. Francisci ad pedem Pontis vetero nuncupati etiam Pragensi, in vera orthodoxa fide catholica permanserit; ex quo autem Ferdinandus secundus Regnum praefatum recuperavit, sub eo et Successoribus ejus per Dei gratiam et Benedictionem ita assurexerit, ut non tantum Hospitalitas erga Pauperes juxta institutum Ordinis laudabiliter et liberaliter exerceatur, sed etiam cultus divinus a Religiosis Professis ejusdem Ordinis cum magno decore promoveatur novaque ejusdem Conventus seu Hospitalis ecclesia a te pro tunc dicti Conventus seu Hospitalis Priore tam magnifice erecta et a Bonae memoriae Joanne Friderico, dum vixit, Archiepiscopo Pragensi solenni ritu

consecrata existat, ut excepta Ecclesia Metropolitana Pragensi nulli alteri intra Pragam cedat, in eaq. magnificentia fabricae ac ornatus interior et officitura Divinorum Sacrificiorum cum solemnibus Musica spectantur, nec non in praefato Conventu seu Hospitali et Ecclesia huiusmodi duodecim sacerdotes praeter complures Clericos tam ad promovendum cultum divinum, quam exercendam Hospitalitatem erga Pauperes, quorum insignis semper est numerus, sub obedientia Generalis Magistri et Prioris Conventus permaneat; Generalis vero Magistri dicti Ordinis dignitas sit valde conspicua, utpote Caput totius Ordinis per Bohemiam, Silesiam et Moraviam, cui, ut asseritur, competit conferre binas Praepositoras, binas Commendas, complures Decanatus et alia ecclesiastica beneficia cum cura et sine cura Religiosis suis in dicto Hospitali et Conventu Professis, in quos exercet Jurisdictionem quasi Abbatialem, proptereaq. ut dignitas huiusmodi decentius et honorificentius exerceri valeat: Nos igitur te Pbrum, qui ut etiam asseris, sexagesimum tuae aetatis annum agis, ac in Theologia Mgr et Modernus Magr Gralis dicti Ordinis canonicus electus existis, electionemq. de tui persona ut praescribitur factam a Nobis confirmari obtinuisti, specialibus favoribus et gratiis prosequi volentes, nec non a quibusvis Excommunicationis, Suspensionis et Interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis a jure vel ab homine quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existis, ad effectum praesentium duntaxat consequendum harum serie absolventes et absolutum pene censentes, porrectis Nobis pro parte tua Super hoc supplicationibus inclinatis, ex Voto Congregationis Venerabilium Fratrum Nostrorum sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalium super ritibus Ecclesiasticis praepositorum, tibi tantum, et ad tui vitam tantum, ut tu, quamdiu vixeris, et ejusdem Ordinis Magister Gralis existiteris, mitra, Baculo et annulo, aliisque Insigniis Pontificalibus in dicti Conventus seu Hospitalis ac tui Ordinis, ac etiam in aliis de licentia tamen Ordinariorum Ecclesiis, inter missarum aliorumque Divinorum Officiorum solemnia uti, ac Missas aliaque divina officia solemniter celebrare, dummodo tamen inibi aliquis Antistes, vel sedis Apostolicae Legatus praesens non sit, vel si praesens existat, ejus ad id expressus accedat assensus, ac quascunque ecclesias et coemeteria tui ordinis sanguinis vel seminis humani effusione vel emissionem, aut aliter quomodolibet polluta eidem Ordini subjecta, aqua prius per aliquem Antistitem Catholicum, Gratiam et Communionem Sedis Apostolicae habentem, ut moris est, benedicta reconciliare, dummodo Ecclesiae et Coemeteria sint tantum benedicta et non consecrata et tamen ad id expressus Ordinarii et non alius accedat assensus, nec non omnia et singula indumenta et paramenta Ecclesiae, ornamentaque quaecunque, ac etiam Campanilla, Campanas, Calices et portatilia Altaria aliaque quaecunque et quomodolibet nuncupata, ad cultum divinum quomodolibet necessaria et opportuna, in quibus tamen sacri Chrismatis unctio non requiritur, et pro illis tantum rebus, in quibus sacri Chrismatis unctio praeterea non adhibetur, etiam cum solitis solemnitatibus et ceremoniis libere et licite benedicere possis et valeas, plenam et liberam licentiam et facultatem Apostolica Autoritate tenore praesentium concedimus et impertimur: non obstantibus quibuscunque Apostolicis etiam in synodalibus, Provincialibus, Generalibusq. Conciliis editis vel edendis specialibus vel generalibus constitutionibus et ordinationibus, nec non Conventus seu Hospitalis et Ordinis pitorum etiam Ju-

ramento confirmatione Apostolica vel quavis firmitate alia roboratis Statutis et Consuetudinibus, Privilegiis quoq. Indultis, etiam litteris apostolicis in contrarium praemissorum quomodolibet disponentibus, quibus omnibus et singulis, etiamsi de illis eorumq. totis tenoribus specialis specifica expressa et individua, non autem per clausulas generales idem importantes mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad haec servanda foret, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat harum serie specialiter et expresse ac latissime et plenissime derogamus exterisq. contrariis quibuscunque.

Datum Romae apud sanctam Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die XV. Maji MDCXCVI. Pontificatus Nostri Anno quinto.

Z knihy řádu křiž.: „Electiones Magistrorum
Generalium“ z r. 1700.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. In apostolicae dignitatis solio et potestatis Plenitudine summa Redemptoris Nostri Clementia, meritis licet imparibus constituti, ad ea libenter intendimus, per quae provisionis nostrae auspiciis Conventus seu Hospitalia insigniri eorumq. Magistri Generales eis pro tempore praesidentes majoribus semper honoribus et dignitatum praerogativis extolli et decorari valeant. Sane pro parte dilecti filii Joannis Francisci Franchimont, moderni Magistri Generalis, Ordinis Crucigerorum cum rubea Stella nuncupatorum, Ordinis Sancti Augustini Canonicorum Regularium, Civitatis Pragensis in Bohemia, Nobis nuper exhibita petito continebat, quod supradictus sacer Ordo Crucigerorum Sedi Apostolicae immediate subjectus, a nonnullis Romanis Pontificibus, Praedecessoribus Nostris, videlicet felicitis recordationis Gregorio Nono, Innocentio IV., Alexandro etiam quarto et Benedicto duodecimo approbatus, ab anno Domini Millesimo Ducentesimo Trigesimo octavo in regia Civitate Pragensi in Bohemia institutus, non obstantibus tot temporum injuriis et revolutionibus, quae ob diversas haereses in Regno Bohemiae successerunt, constanter et continue in Conventu seu Hospitali Sancti Francisci ad pedem pontis veteris nuncupati, etiam Pragensis, dicti Ordinis in vera orthodoxa fide catholica permansit; ex quo autem Ferdinandus secundus Regnum praefatum recuperavit, sub eo et successoribus ejus per Dei Gratiam et Benedictionem ita assurrexit, ut non tantum hospitalitas orga Pauperes juxta institutum Ordinis laudabiliter et liberaliter exerceatur, ita quod Archiepiscopus Pragenses, ab Haereticis bonis omnibus spoliatus, centum et pluribus annis in totum vel in partem aluit; sed etiam Cultus divinus a Religiosis Professis ejusdem Ordinis cum magno decore promoveatur, novaq. ejusdem Conventus seu Hospitalis ecclesia tam magnifice erecta, et a bonae memoriae Joanne Friderico, dum vixit, Archiepiscopo Pragensi solemniter consecrata existit, ut excepta Ecclesia Metropolitana Pragensi nulli alteri intra Pragam cedat, in eaq. magnificentia fabricae ac ornatus interior et officialura

divinorum officiorum cum solemnī Musica spectantur, nec non in praefato Conventu seu Hospitali duodecim Sacerdotes praeter complures Clericos tam ad promovendum cultum divinum, quam exercendam Hospitalitatem erga Pauperes, quorum insignis semper est numerus, sub obedientia Generalis Magistri et Prioris Conventus permaneant; Generalis vero Magistri dicti Ordinis dignitas sit valde conspicua, utpote Caput totius Ordinis per Bohemiam, Silesiam, Moraviam et Poloniam, ac in Religiosos suos Jurisdictionem quasi Abbatialem exercent et in publicis Regni comitiis sessionem votumq. atque praecedentiam ante omnes Praelatos Regulares et Visitatores quorumcunq. Ordinum in perpetuum habeat. plurimisque aliis privilegiis decorata existat, propterea q. ut dignitas hujusmodi decentius et honorificentius exerceri valeat, aliqua speciali praerogativa a Nobis et Sede Apostolica concederari non indignum videatur: Nos igitur, qui Conventum seu Hospitalium aliorumque locorum Ecclesiasticorum et Magistrorum Generalium decorem et venustatem summopere exoptamus, ipsum Joannem Franciscum modernum Magistrum Generalem dicti Ordinis Canonice electum, quiq. electionem de sui persona factam a piae memoriae Innocentio Papa duodecimo etiam Praedecessore Nostro confirmari obtinuit, et Conventum seu Hospitalē hujusmodi specialibus favoribus et gratiis prosequi volentes, ipsumq. Joannem Franciscum a quibusvis Excommunicationis, Suspensionis et Interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris et pœnis, a jure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum praesentium tantum consequendum harum serio absolventes, et absolutum fore censentes, ejus hac in parte Nobis desuper porrectis supplicationibus inclinati, ex voto Congregationis Venerabilium fratrum Nostrorum sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalium super Ritibus Ecclesiasticis Praepositorum, eidem Joanni Francisco Magistro Generali et suis successoribus in dignitate Magistri Generalis dicti Ordinis legitime et canonice electis et intrantibus pro tempore existentibus, ut ipse et illi, quamdiu vixerint, et ejusdem Ordinis Magistri Generales exstiterint, Mitra, Baculo, Annulo, Pastoralibus, aliisque Pontificalibus insigniis in dicti Conventus seu Hospitalis, ac sui Ordinis, seu etiam in aliis, de licentia tamen Ordinariorum ecclesiis inter Missarum aliorumq. divinorum officiorum Solemnia uti, ac Missas aliaq. divina officia solemniter celebrare et Benedictionem solemnem post Missarum, Vesperarum, Matutinorum et aliorum divinorum officiorum Solemnia super Populum inibi tunc existentem, dummodo inibi aliquis Antistes seu Sedis Apost. Legatus praesens non fuerit, seu si praesens sit, ejus ad id expressus accedat assensus, elargiri ac quascunq. ecclesias consecratas et Coemeteria sanguinis vel seminis humani effusione vel emissionē, aut alias quomodolibet pollutas, eidem Ordini subjectas de licentia proprii Episcopi et cum aqua ab Episcopo benedicta reconciliare, nec non omnia et singula indumenta et paramenta ecclesiastica, ornamentaq. quaecunq. ac etiam Campanilia, Campanas, Cruces, Vasa, Tabernacula et portatilia altaria, aliaq. quomodolibet nuncupata, ad divinum cultum quomodolibet necessaria et opportuna, in quibus tamen sacri Chrismatis unctio non requiritur, et cum solitis solemnitatibus, caeremoniis juxta decreta Generalia recolendae memoriae Alexandri PP. septimi, similiter Praedecessoris Nostri, circa usum portatiliū Praelatis Episcopo inferioribus concessum die Vigesima septima Mensis Septembris Anni ejusdem Domini Millesimi sexcen-

tesimi quinquagesimi Noni edita, libere et licite benedicere valeat, excepta tamen facultate conferendi Ordines Minores, Apostolica auctoritate tenore praesentium concedimus et indulgemus plenamq. et liberam omnimodam licentiam desuper impertimur, non obstantibus quibuscunq., etiam in Synodalibus Provincialibus, universalibusque Conciliis, editis vel edendis, specialibus vel Generalibus constitutionibus et Ordinationibus Apostolicis nec non Conventus seu Hospitalis et Ordinis praefatorum, etiam juramento, confirmatione Apostolica vel quavis firmitate alia roboratis Statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque indultis, et litteris Apostolicis in contrarium praemissorum quomolibet disponentibus, quibus omnibus et singulis, etiamsi de illis illorumq. totis tenoribus specialis, specifica et expressa ac individua, non autem per clausulas Generales idem importantes mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua exquisita forma ad haec servanda foret, illis alias in suo robore permansuris, latissime hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus, ceterisq. contrariis quibuscunq. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc Paginam Nostrae Absolutionis, Concessionis, Indulti et licentiae ac facultatis impertitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, Indignationem Omnipotentis Dei ac Beatorum Petri et Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Romae apud S. Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominica MDCCL. Sexto decimo Calendas Septembris. Pontificatus Nostri Anno I.

(Sigillum plumbeum pendens
in filis rubris et flavis.)

Aug.

Ilfana.

V. Melchior m. p.

Cff. de Carolis.

H. Majoris.

A de Magistris m. p.

(Ex originali in archivio Cruciger cr. cum R. Stella.)

Martius Palentius pro Magistris m. p.

JNNS. Pallavicini.

P. B. Mastagum m. p.

LL. Novell. Capell. Coad. m. p.

H. Cos. Cta. R. Paulinus.

(E collect. Bienenberg.)

VI.

Erb kláštera Zelivského.

Wir Leopold etc. (tit.)

Bekennen öffentlich mit diesem Brieff vnd thuen Khund Allermenniglich, Wassmassen Vnss der (tit.) Johann Christoph Freyherr von Leskowetz vnterthenigst zu vernehmen gegeben, Wie dass in dem vhralten Stifft und Gotteshauss zur Seelaw, dess Praemonstratenser Ordens, so von Vnsserm Lobseligsten Vorfahren Konigen in Böhme Sobieslao dem Ersten vnd seiner Gemahlin Adelheide gestiftet, Wie auch von Vnsserm in Gott ruhenden hochgeehrtesten Herrn Anhern Kaiser Ferdinando dem Anderten, Christmildisten angedenckhens, aus dem Katzerisch Gewaldt erobert vnd besagtem Orden restituirt worden seye, allda nun der Gottesdienst mit sonderbarem Eyer vollfuhret werde; dahero Er in Consideration seines obhabenden Acht vnd Sechzigjährig hohen Alters vnd dass Er der Letzte dieses Namens vnd Stammes, vmb sein und seines Eheweib; Seelenheyl besser vorzusehen, bewogen worden nach dem Exempel seiner Vorfahren, dern Wappen-Gedächtniss vber zweyhundert Jahr in dem Chor dortiger Kirchen zu finden, ihre Begrabnus daselbst zu erwahlen, zur dessen etwelcher Danckbarkeit: Er selbigen Abbt vnd Conuent zu Wappens Genossen dess Vralten, vnd an ihm gleichsamb absterbenden Geschlechts deren von Leskowecz anzunehmen entschlossen, mit vnterthenigsten Bitt, Wir geruheten Ihme die Kay. vnd Königl. Gnade zuethuen, vnd dessen Leskoweczische Stamb Wappen mit erwehnten Abbtens vnd Convents Wappen zu coniungiren vnd zu uereinbaren.

Wan Wir nun gnadigst angesehen vnd betrachtet haben die guete lobwürdige Inclination vnd dass diss sein Johann Christophs Freyherrn von Leskowecz gehorsames Vorhaben zu des Leskoweczischen Geschlechts Gedachtnuss gerichtet, Er auch mehrbesagten Stifft vberdiess in andere Weege mehr Guets zu thuen intentionirt, Alss haben Wir, Jedoch in dem Verstand, dass Er der Letzte des Leskoweczischen Geschlechts, vnd auf allen Fall Saluo Jure Tertii in solche Conjunction gnadigst eingewilligt, welche vorgender gestalt formirt vnd eingerichtet: Alss mit Nahmen ein quartirtes Schildt, dessen hintere Vntere, vnd fordere Obere Veldt blaw- oder Lasurfarb ist, in welchem iedem zwey kreuzweis vber einander ligende goldene Schlüssel, deren Löcher auf die Kämpfe aber abwärts gekehrt zu sehen, auf dem Untern fordern, vnd oberm hinteren Theil, so beede Roth- oder Rubinfarb, ligent gleicher gestalt Creizweis zwey weiss- oder Silberfarbe etwas gebogene hölzerne Gabel, deren Zincken aber sich gewendet; in der Mitte diesses Schildts stehet ein weisses Hertz- oder Brustschildlein, auf welchem ein Herzoguetlein, vnd darein ein Einfacher gegen der Rechten Hand gewender ganz schwarz oder kohlenfarber Adler, mit beeden von sich gestreckten Krählen, ausgeschwungenen Flügel, auffgethanen Schnabel, roth ausgeschlagener Zungen, neben dem Kopff dieses Adlers seindt zwey guldene Buchstaben, alss zur Rechten ein S vnd zur Linken ein A zu sehen; ob diesem Schildt stehet auf der fordern ein Gelb- oder Goldfarbe Inful, der hintern seiten vber ein halber, von obenherab vergult- vnd gezührter pastoral oder Bischoffsstaab, dessen Cron sambt seiner Rosen einwerths gekehrt, zwischen diesen erscheinet ob einem Gewolcklein die Bildnus der Hochgebenedeyten Mutter Gottes

Mariae mit fligenden braunen Haaren, einem blau- oder Lasurfarbenen Mantel, Purpurfarbe bekleidet, auf ihrem Rechten Arm das Sitzende nahnende Jesu Kindlein haltend. Allermassen solches unirt- und gezieretes Wappen hierinnen, und in der Mitte dieses Vnssers Königlichs Diplomatis mit seinen Farben eigentlich ausgestrichen, geziert und abgemahlet ist. Mainen, sezen, ordnen und wollen, dass dieses obbesagtem Stifftes Seelaw, Jezig- und Künfftige Abbtin und Conuent vorstehendes Wappen in gross und kleinen Insigeln, Pattschaften, Kleinodien, Gold- und Silber, Begrabnussen, Gemahlden und sonst an allen orthen und Enden, nach ihren Ehrn, nothdurften, Willen und Wohlgefallen in infinitum führen können, sollen und mögen, von Meniglich Vngehindert.

Gebiethen diesemnach allen und ieden Vnsern nachgesetzten Obrigkeiten, Inwohnern und Vnterthanen, Was hohen- oder Niedern Standts, Amts oder Würden dieselbe seindt. Insonderheit aber Vnssem Königl. Statthaltern in Vnssem Erb Königreich Böhmeib hiemit gnädigst, und wollen, dass Sie offüberührten Johann Christoph Freyherrn von Leskowiecz, wie auch dass Stifft und Gotteshauss Seelaw bey dieser Vnserer Kays. und Königl. Begabung, Gnad, Zierde und Wappensvereinbahrung, ruhiglich verbleiben lassen, Sie daran nicht hindern, soliches Zuethuen gestatten, auf kheinerley Weis noch Weege, bey Vermeydung Vnserer schweren Straff und Ungnad und darzu einer nambshaften Poen von 50 Markh Lötiges Goldtes, die ein Jeder, so oft Er freventlich hierwider handlete, halb in Vnsere Königl. Böhmeibische Camer, die andere Helffte aber denen Jenigen, so hier wieder belaidigt wurden, Vnnachlasslich zu bezahlen, verfallen und schuldig sein solle, dass mainen Wir Ernstlich: Zu Vrkhund dieses Brieffs besigelt mit Vnssem Kays. und Königl. anhangenden grossern Insigel, der gegeben ist in Vnserer Statt Wien, den 15. Januaris Ao 1669.

Leopoldt m. p.

Jo. Hartvigius Comes de Nostitz m. p.

R. B. S. Canc.

Ad mand. Sac. Caes.

Regiae Maj^{tas} proprium

Adolf Vratislaw Graf von Sternberg m. p.

W. Pachta. m. p.

(Loco
Sig. pend.)

(Ex originali in archivio Siloen.)

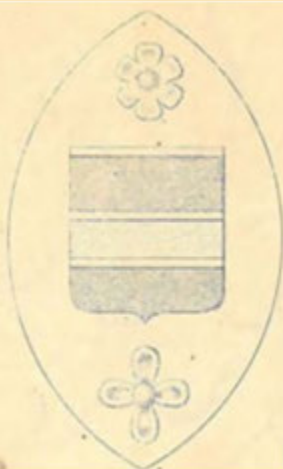
Přílohy.

- A. 1. Erb knížete arcibiskupa Praž.
 - A. 2. Erb arcib. Praž. A. P. hr. Přichovského z r. 1767.
 - I. Majestát na titul knížecí arc. Praž. 1603.
 - B—K. Pečetí kapitoly metropol. na hradě Praž. z rozličných dob.
 - II. Majestát na erb probošství na hradě Praž. z r. 1596.
 - L. Erb probošství toho.
 - M. 1. a M. 2.. Pečetí děkana na hradě Praž.
 - N. Pečeť a erb kapitoly u Věch Svatých na hradě Praž.
 - O. Pečeť veliká kapitoly Vyšehradské.
 - P. Pečeť menší téže kapitoly.
 - Q. Erb probošta Vyšehradského (hraběte K. z Martinic) z r. 1743.
 - R. Pečeť kapitoly Staroboleslavské.
 - III. Extrakt z knihy pam. arcijáh. Plzenského strany erbu.
 - IV. List papež. nuntia Vergeria z r. 1534 faráři Plzenskému na užívání práva pontifikál.
 - S. Pečetí kapitoly Kralohradecké.
 - T. Pečeť arcijáhensství Polického.
 - U. Erb převorství Maltežského.
 - W. Pečeť křížovníků s červenou hvězdou konventu Praž. z r. 1643.
 - Z. Erb velmistra křížovníků s červenou hvězdou.
 - V Čtyry listy na erb a pontifikalia řádu křížovníckému svědčící z roku 1252, 1258, 1696 a 1701.
 - Aa. Erb kláštera Strahovského.
 - Bb. Erb kláštera Břevnovského a Broumovského.
 - Cc. Pečetí dvě kláštera v Emmaužích.
 - Dd. Erb kláštera Tepelského.
 - Ee. Erb kláštera Želivského.
 - VI. Majestát z r. 1669 na erb ten svědčící.
 - Ff. Erb kláštera Oseckého.
 - Gg. Erb kláštera Vyšebrodského.
 - Hb. Erb někdy kněžny abbatyše ústavu šlechticů u SS. Andělů v Praze.
-

Aa.

A1.

A2.

B.

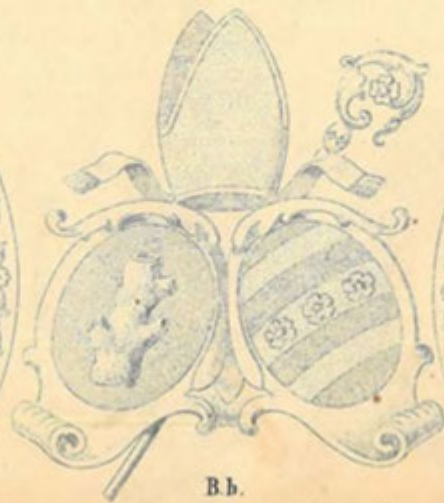
C.

C1.

Bb.

C2.

D.

D.d.

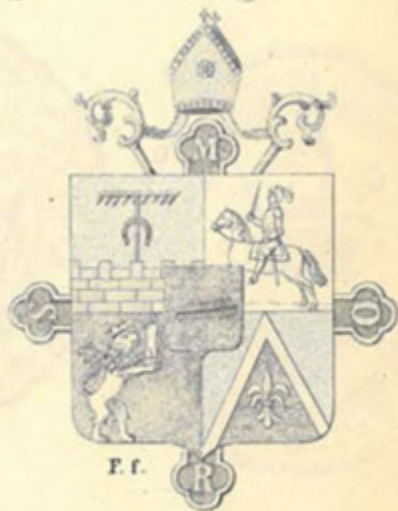
E.

E.e.

F.

F.f.

G.

G.g.

H.

Q

S b.

R

Sa.

T.

U

W

Z